

ارجاع به منابع الکترونیکی

سبک کلمبیا

The columbia style

ویژگی های ارجاع و استناد به

منابع الکترونیکی

ماهیت منابع الکترونیکی ناپایدار است. این ناپایداری به حدی است که گروهی اینترنت را کتابخانه مجازی نامیده اند. علت این ناپایداری را می توان ناپدید شدن یا از بین رفتن اطلاعات، دگرگونی محتوای آنها و تغییر نشانی دسترسی به آن منابع در اینترنت دانست. این موانع تنها شامل ماهیت ناپایدار آنها نیست، بلکه به عناصر متشکله یک ارجاع کتابشناختی نیز مربوط می شود.

عناصر اولیه یک ارجاع کتابشناختی شامل نام نویسنده، عنوان، محل انتشار، نام ناشر، تاریخ نشر و مکان نما یا شماره صفحه در کتاب مرجع است. بسیاری از الگوها حتی شامل مشخصات ناشر واسطه نیز هستند. اما در ارجاعات الکترونیکی برخی از این عناصر مفقودند یا به زبان دیگری بیان شده اند، مثلاً مؤلفان منابع پیوسته (Sources Online) گاهی به جای نام مؤلف از نام کاربر یا "Login Name" استفاده می کنند؛ بعضی وقتها نام فایل را به جای عنوان به کار می برند و محل نشر و نام ناشر را به پروتکل و نشانی (Protocol and Address) تغییر می دهند. همچنین به جای تاریخ نشر، از تاریخ دسترسی برای معرفی ویرایش خاصی از یک منبع پیوسته استفاده می کنند. در گستره جهانی وب، هر پایگاه (Site) صرف نظر از طول و اندازه اش تنها یک صفحه است و از آنجا که صفحه بندی عنصری از عناصر چاپ (Print) محسوب می شود، شماره گذاری صفحات در خصوص منابع الکترونیکی بی معنا

مقدمه

ذکر منابع، مستندسازی و ارجاع از جمله ملزومات نوشته ای مانند کتاب یا مقاله است. سبک واحدی برای ثبت این گونه ارجاعات وجود ندارد؛ ولی اصول کلی آنها شبیه هم است. البته هر سبک قالبهای متفاوتی برای استناد به منابع مختلف دارد؛ مثلاً شیوه ارجاع به متنی که از یک کتاب اقتباس شده با شیوه ارجاع به جملات یک سخنرانی متفاوت است؛ یا نحوه ارجاع به یک دایرةالمعارف با نحوه استناد به یک گزارش فرق دارد.

امروزه که پیشرفت فن آوری در زمینه اطلاع رسانی، منابع الکترونیکی را به منابع قبلی افزوده است، لازم است تا قالبی نیز برای نحوه ارجاع به این دسته از منابع تعیین شود. بکر و منحصر به فرد بودن، قابلیت روزآمد شدن و سهولت جست و جوی جمله ویژگی های این منابع است. همچنین نباید فراموش کرد که هزینه دسترسی به نوشته های الکترونیکی در مقایسه با نوشته های چاپی بسیار پایین بوده و همین امر موجب شده است تا مخاطبان زیادی به سمت آنها گرایش پیدا کنند.

منظور از یک نوشته الکترونیکی، اطلاعاتی است که به صورت چاپ نشده و از طریق صفحه نمایش یک رایانه یا ابزارهای صوتی متصل به آن به مخاطب منتقل می شود. هنگامی که این اطلاعات بر روی صفحه کاغذ چاپ شود، دیگر عنوان نوشته الکترونیکی ندارد و فقط در قالب یکی از انواع متنهای چاپی قابل تعریف است.

ارجاع به منابع الکترونیکی

کترونیکی

O تألیف و ترجمه: نادر نیکنامی

ماهیت منابع الکترونیکی ناپایدار است.
این ناپایداری به حدی است که
گروهی اینترنت را کتابخانه مجازی
نامیده‌اند. علت این ناپایداری را
می‌توان ناپدید شدن یا از بین رفتن
اطلاعات، دگرگونی محتوای آنها و تغییر
نشانی دسترسی به آن منابع در
اینترنت دانست. این موانع تنها شامل
ماهیت ناپایدار آنها نیست، بلکه به
عناصر متشکله یک ارجاع کتابشناختی
نیز مربوط می‌شود

ارجاع به منابع در متن

مرجع‌هایی که در نسخ چاپی، به همراه متن یا به صورت معترضه (داخل پرانتز) آورده می‌شود، معمولاً شامل نام خانوادگی مؤلف و شماره صفحه مرجع (در الگوی علوم انسانی Humanities Style) یا نام خانوادگی مؤلف، تاریخ نشر و شماره صفحه (در الگوی علوم تجربی Scientific Style) است. در منابع الکترونیکی غالباً تمام یا قسمتی از این عناصر وجود ندارد. بنابراین، ارجاعات معترضه به منابع الکترونیکی، معمولاً تنها شامل نام خانوادگی مؤلف یا شامل نام فایل است. در الگوی علوم تجربی در صورت فقدان تاریخ نشر، تاریخ دسترسی ذکر خواهد شد.

اسم فایلهایی که نام مؤلف حقیقی، حقوقی یا سازمان تهیه‌کننده آن معلوم نباشد به صورت معترضه ذکر می‌شود؛ مثل (cgos.html). در الگوی علوم تجربی و در مواردی که تاریخ نشر یا آخرین بازبینی و اصلاح تعیین نشده باشد، تاریخ دسترسی به صورت روز، ماه، سال ذکر خواهد شد؛ مثل (۱۶ Aug. ۱۹۹۹).

راهنمایی‌هایی مثل شماره صفحه، بخش یا بند (paragraph)، در صورت موجود بودن در متن اصلی، با ویرگول از همدیگر مجزا و در انتهای ارجاعات آورده می‌شوند. اما این علامات در اغلب متون الکترونیکی مورد استفاده قرار نمی‌گیرند.

در متون چاپی برای ارجاع متوالی به منبعی واحد، نیازی به تکرار نام مؤلف نیست و در صورت امکان فقط شماره صفحات مختلف یا محل موردنظر تعیین می‌شود. به هرحال، در متون الکترونیکی که صفحه‌بندی شده یا مدون نیستند، تکرار نام مؤلف تنها راه توصیف یک منبع است.

تنظیم مواد کتابشناختی

فهرست ماخذی که از منابع و متنهای الکترونیکی تهیه می‌شوند همانند الگوهایی‌اند که در منابع چاپی از آنها استفاده می‌کنیم؛ مثلاً در الگوی علوم انسانی از سبک‌هایی مثل (MLA) یا (chicago) و در الگوی علوم تجربی از سبک‌هایی چون "APA" یا "CBE" استفاده می‌شود. الگوی پایه در استناد به منابع الکترونیکی عبارت است از:

خواهد بود. وقتی مرورگرهای وب (Web browsers)، ویرایشگران متن (Text editors) و نرم‌افزارهای پردازش کلمه (packages Word processing) این امکان را به خواننده می‌دهند که به جست‌وجوی لغت یا عبارتی خاص در یک نوشته الکترونیکی بپردازد. دیگر معرفی محل متنی خاص در یک نوشته الکترونیکی زائد خواهد بود.

این موانع باعث می‌شود که ارجاعات الکترونیکی از عناصری غیر از عناصر مربوط به ارجاعات چاپی تشکیل شوند و در نتیجه قالب مجزایی داشته باشند. سبک‌های مشهور ارجاع و استناد به منابع الکترونیکی عبارت است از: سبک انجمن روانشناسی آمریکا (APA)، سبک انجمن زبانهای نوین (MLA)، سبک سازمان جهانی استاندارد (ISO)، سبک شیکاگو (Chicago) و... ما در این مقاله به بررسی سبک کلمبیا (Columbia Style) که توسط دانشگاه کلمبیا ارائه کرده است خواهیم پرداخت.

۵. اطلاعات حاصله از پروتکل‌های تلفن شبکه‌ای (Telnet protocols)
۶. سایت‌های ارتباط همزمان (Synchro Communicationous Sites)
۷. منابع مرجع Online
۸. انتشارات الکترونیکی و بانک‌های اطلاعاتی Online (Electronic Publications and Online Databases)
۹. برنامه‌های نرم‌افزاری و بازی‌های ویدئویی (Software programs and Video games)

۱. گستره جهانی وب (WWW):

الگوی علوم انسانی:

برای استناد به فایل‌هایی که در گستره جهانی وب موجود است باید نام خانوادگی نویسنده، نام عنوان کامل اثر در میان گیومه، عنوان اصلی موضوع با قلم ایتالیک، شماره یا مشخصه دیگری از فایل، تاریخ نگارش یا آخرین بازبینی، پروتکل (مثل http)، ادامه نشانی (URL) و همچنین تاریخ دسترسی در میان پرانتز آورده می‌شود.

Katebi, Hamed. "A Hypertext History of Multi-User Dimenisions." "MUD History. 1993.
<http://www.utopia.com/telent/lpb/muddex/essay> (2 Aug.1996).

۲. نامه‌های الکترونیکی، فهرست‌های مباحثاتی و گروه‌های خبری (Emails, Discussion Lists, Newsgroups)

الگوی علوم انسانی:

در این روش ذکر موارد زیر ضروری است:

نام مؤلف یا نشانی پست الکترونیکی یا نام کاربر - login name - (یعنی قسمتی از نشانی پست الکترونیکی که قبل از علامت است) به همراه مندرجات قسمت موضوع نامه در میان گیومه، تاریخ نامه در صورت تفاوت با تاریخ دسترسی و نام فهرست مباحثاتی (در صورت وجود) با حروف ایتالیک، نشانی فهرست ذکر شده یا پروتکل و نشانی گروه خبری و سپس تاریخ دسترسی در میان پرانتز.

Vesali, Morteza. "Re: Preserving Writing." "Alliance for Computers and Writing Listserv.
acw-lunicorn.acs.ttu.edu (31 Mar. 1995).

الگوی علوم تجربی:

این روش شامل نام خانوادگی مؤلف و حرف نخست نام یا نام مستعار او، تاریخ نامه در میان پرانتز (اگر با تاریخ دسترسی متفاوت باشد)، مندرجات قسمت موضوع، (اولین کلمه واسامی خاص با حروف بزرگ آغاز می‌شوند) است. برای فهرست‌های مباحثاتی و گروه‌های خبری نام فهرست با حروف بزرگ و قلم ایتالیک، نشانی فهرست و

الف. الگوی علوم انسانی:

نام خانوادگی نویسنده، نام «عنوان اثر». عنوان موضوع اصلی با حروف ایتالیک. شماره یا مشخصه دیگری از فایل. تاریخ نگارش یا آخرین بازبینی. پروتکل و نشانی، مسیر دسترسی به فایل یا شاخه‌های آن. (تاریخ دسترسی).

باید توجه داشت که حرف اول نامها و کلمات، بزرگ نوشته خواهد شد.

Hejazi, Karim. "Law of Mortgages." Law of Property. 2000.

<http://www.law.com/articlcl>. (2 Aug. 2002)

ب. الگوی علوم تجربی:

نام خانوادگی نویسنده، حرف اول نام. (تاریخ نگارش متن). عنوان اثر با حرف اول بزرگ. عنوان موضوع اصلی با حروف ایتالیک و حرف اول بزرگ. شماره یا مشخصه دیگری از فایل. (ویرایش یا بازبینی). پروتکل و نشانی، مسیر دسترسی به فایل یا شاخه‌های آن. (تاریخ دسترسی).

Hejazi, K. (2001). Law of torts. Private law.
<http://www.law.com/article> (3 Sep. 2002).

ویرایشگران متن (Word processors) برای شکل‌دهی به مدخل‌های مربوط به مآخذ نسخه‌های چاپی از طرح‌های برجسته معلق (hanging indent feature) استفاده می‌کنند. باید توجه داشت که برخی ویرایشگران متن به صورت خودکار، نشانی‌های اینترنتی را شکل می‌دهند؛ رنگ آنها را تغییر می‌دهند و زیر آنها را خط کشی می‌کنند. در صورت امکان شما هم این‌گونه اعمال سلیقه را روا دارید. برای ابر متن‌ها استفاده از طرح‌های برجسته معلق ضروری نیست. در عوض ممکن است مآخذ به شکل فهرستی از طرح‌ها یا شامل یک جای خالی میان مدخل‌ها باشند.

مثال‌های زیر بر طبق روش‌های دسترسی یا پروتکل‌ها دسته‌بندی شده‌اند. ملاک این دسته‌بندی، کلیدی بودن این عناصر در تعیین محل و دسترسی به متون الکترونیکی و فایل‌هاست. در اینجا شاکله عمومی هر دسته از منابع ذکر می‌شود:

۱. گستره جهانی وب (WWW)

۲. نامه‌های الکترونیکی، فهرست‌های مباحثاتی و گروه‌های خبری (Emails, Discussion Lists, Newsgroups)
۳. اطلاعات حاصله از پروتکل‌های گوفر (Gopher protocols)
۴. اطلاعات حاصله از پروتکل‌های انتقال فایل (FTP)

۴. اطلاعات حاصله از پروتکل‌های انتقال فایل (FTP)

الگوی علوم انسانی:

این روش شامل موارد زیر است: نام خانوادگی و نام مؤلف، عنوان کامل اثر در میان گیومه، عنوان موضوع اصلی با حروف ایتالیک، سپس تاریخ نگارش متن، پروتکل (یعنی FTP)، نشانی کامل FTP که شامل مسیر کامل دسترسی به فایل است. در انتها تاریخ دسترسی در میان پرانتز آورده می‌شود.

Khademi, Ali. "Little Machines: Rearticulating Hypertext Users." 3 Dec. 1994.
ftp://ftp.daedalus.com/pub/CCCC95/johnson-eilola
(14 Aug 1996).

الگوی علوم تجربی:

نام خانوادگی مؤلف و حرف اول نام او، تاریخ سند در میان پرانتز، عنوان سند یا فایل، عنوان موضوع اصلی با حروف ایتالیک، کلیه اطلاعات لازم دربارهٔ چاپهای قبلی، پروتکل، نشانی، مسیر دسترسی به شاخه‌ها و تاریخ دسترسی در میان پرانتز نوشته می‌شود.

Khademi, A.(1994). Little machines:
Rearticulating hypertext users.
ftp://ftp.daedalus.com/pub/CCCC95/johnson-eilola
(14 Aug 1996).

۵. اطلاعات حاصله از پروتکل‌های تلفن شبکه‌ای (Telnet protocols)

الگوی علوم انسانی:

این روش شامل مطالب زیر است:
نام خانوادگی و نام مؤلف یا نام مستعار وی، عنوان اثر در میان

بلاخره تاریخ دسترسی (در میان پرانتز) نوشته می‌شود.

Vesali, M.Re: Preserving Writing. Alliance for
Computers and Writting listserv. acw-l@unicorn
acs.ttu.edu(31 Mar.1995).

۳. اطلاعات حاصله از پروتکل‌های گوفر (Gopher protocols)

الگوی علوم انسانی:

ذکر موارد زیر در این روش الزامی است:

نام خانوادگی مؤلف، نام او، عنوان صفحه یا فایل در میان گیومه، عنوان اصلی موضوع با حروف ایتالیک، تاریخ نشر به همراه اطلاعاتی از چاپهای قبلی (در صورت وجود)، پروتکل (یعنی gopher)، نشانی مسیر جست‌وجوی گوفر در فایلها یا شاخه‌هایی که برای دسترسی به اطلاعات دنبال می‌شوند (در صورت وجود) و بلاخره تاریخ دسترسی به فایل (در صورت امکان) که در میان پرانتز آورده می‌شود.

Vesali, M.R:Preserving Writting. Alliance for
Computers and Writting listserv. acw-1@lunicorn.
ecs.ttu.edu (31 Mar.1995).

الگوی علوم تجربی:

در این روش می‌باید نام خانوادگی مؤلف و حرف اول نام او، تاریخ نشر یا آخرین تجدید نظر در میان پرانتز، عنوان صفحه یا فایل (اولین کلمه و اسامی خاص با حروف بزرگ آغاز شود) و عنوان موضوع اصلی (در صورت وجود)، پروتکل (یعنی gopher)، نشانی مسیر جست‌وجوی گوفر یا شاخه‌های آن که برای دسترسی به اطلاعات لازم است و بلافاصله پس از آن تاریخ دسترسی در میان پرانتز آورده می‌شود.

Behnam, A. The quick and dirty guide to
Japanese. gopher://hoshi.cic.sfu.ca: 70/00/dlam/
misc/Japanes.lang (12 Jun. 1997).

مسیر دستیابی به فایل و شاخه‌های آن، زنجیره دستورها و در پایان تاریخ مکالمه در میان پراتنز ذکر می‌شود.

Karimi. "Playing the Jester Is Hard Work." DaMOO. telnet://damoo.csun.edu:7777 (4 Dec. 1996).

الگوی علوم تجربی:

در این روش باید نام یا نام مستعار نویسنده یا گوینده، نوع ارتباط (مثلاً مصاحبه شخصی) یا برای همایشها عنوان جلسه، عنوان سایت، با حروف ایتالیک، پروتکل و نشانی، زنجیره دستورها و بالاخره تاریخ مکالمه در میان پراتنز ذکر شود.

Karimi. "Playing the jester is hard work." DaMOO. telnet://damoo.csun.edu:7777 (4 Dec. 1996).

۷. متن‌های مرجع Online:

الگوی علوم انسانی:

نام مؤلف، عنوان مقاله در میان گیومه، عنوان موضوع اصلی با قلم ایتالیک، هر نوع اطلاعات درباره نسخه چاپی آن به همراه تاریخ مربوطه، اطلاعات مربوط به ویرایش الکترونیکی (online edition) نام خدمات online (Online service) با قلم ایتالیک یا پروتکل، نشانی و مسیر دسترسی به فایل یا شاخه‌های آن و تاریخ دسترسی که در میان پراتنز ذکر می‌شود.

"Fine Arts." Dictionary of Cultural Literacy. 2nd ed. Ed.E. Hatefi, J, Javad Hamed, and Hosein Tavakoli. Boston: Houghton Mifflin. 1993. INSO Corp. America Online. Reference Dcsk/ Dictionaries/ Dictionary of Cultural Litcracy (20

گیومه، عنوان موضوع اصلی یا سایت Telnet با حروف ایتالیک، تاریخ نشر یا تهیه، پروتکل (یعنی Telnet) و نشانی کامل تلفن شبکه‌ای، مسیر لازم برای دسترسی به آن متن و تاریخ بازدید در میان پراتنز، توجه کنید که دستورها و نشانیها با یک فضای خالی از هم جدا شوند.

taheri(#377). "Daedalus MOO Purpose Statement." Write Well. telnet://moo.daedalus.com:7777 help purpose (30 Apr. 1996).

الگوی علوم تجربی:

نام خانوادگی مؤلف و حرف اول نام او یا نام مستعار وی، تاریخ نشر (در صورت امکان و همچنین تفاوت با تاریخ دسترسی) در میان پراتنز، عنوان اثر، عنوان پایگاه یا موضوع اصلی با حروف ایتالیک، پروتکل، نشانی کامل تلفن شبکه‌ای (شامل شماره اتصال -port number- است)، مسیر لازم برای دسترسی به متن و تاریخ دسترسی در میان پراتنز.

taheri(377). "DaedalusMOO Purpose Statement." Write Well.

telnet://moo.daedalus.com:777 help purpose (30 Apr. 1996).

۶. سایتهای ارتباط همزمان (Synchronous Communication Sites)

الگوی علوم انسانی:

نام یا نام مستعار مؤلف یا گوینده، نوع ارتباط (مثلاً مصاحبه شخصی) یا برای همایشهای همزمان (Synchronous communication) عنوان جلسه در میان گیومه، عنوان سایت با قلم ایتالیک، پروتکل و نشانی

ایتالیک و اطلاعات مربوط به دسترسی یا پروتکل و نشانی و هر مسیر لازم برای دسترسی به فایل و در پایان تاریخ دسترسی در میان پراتنز. Vahedi, J.(1996). Working to ensure a secure and comprehensive peace in the Middle East (U.S.Dept. of State Dispatch 7:14). FastDoc.OCLC. (File # 9606273898). (12 Aug. 1996).

۹. برنامه‌های نرم‌افزاری و بازیهای ویدئویی

(Software programs and Video games)

الگوی علوم انسانی:

در این روش می‌بایست موارد زیر ذکر شود:
نام مؤلف [حقیقی] یا مؤلف حقوقی (در صورت امکان)، عنوان نرم‌افزار با حروف ایتالیک، شماره ویرایش (در صورت وجود و در صورتی که در عنوان نرم‌افزار نیامده باشد)، اطلاعات مربوط به نشر به همراه تاریخ نشر.

ID Software. The Ultimate Doom. New York: GT Interactive Software, 1995.

الگوی علوم تجربی:

نام خانوادگی مؤلف و حرف اول نام او، تاریخ نشر یا عرضه در میان پراتنز، عنوان برنامه نرم‌افزاری یا بازی ویدئویی با حروف ایتالیک، شماره ویرایش (در صورت وجود و همچنین عدم درج آن در عنوان نرم‌افزار) در میان پراتنز و بالاخره اطلاعات مربوط به نشر.

ID Software. (1993). The ultimate doom. NY: GT Interactive Software.

منابع:

۱. کوشا، کیوان. «چگونه به منابع الکترونیکی استناد کنیم؟ شیوه پیشنهادی» فصلنامه کتاب. دوره یازدهم، شماره اول، بهار ۱۳۷۹، ص ۱۳۵.

2. Walker. Janice. R. and Taylor Todd "Basic CGOS Style" 2000. <http://www.Columbia.edu/cu/cup/cgos/idx-basic.html>. (16 May 2002).

May 1996).

الگوی علوم تجربی:

نام خانوادگی مؤلف و حرف اول نام (های) او، تاریخ چاپ (در صورت امکان و تفاوت با تاریخ دسترسی)، عنوان مقاله و سپس کلمه "In" به همراه نام (های) مؤلف (ها) یا ویراستاران نوشته می‌شود. در ادامه، عنوان موضوع اصلی با حروف ایتالیک، هر نوع اطلاعات لازم درباره نسخه‌های چاپی قبلی (در صورت امکان)، معرفی ویرایش الکترونیکی، نام خدمات online با حروف ایتالیک یا پروتکل و نشانی به همراه مسیر دسترسی به آن اطلاعات و در پایان، تاریخ دسترسی در میان پراتنز آورده می‌شود.

Fine arts. (1993). In E.D.Hatefi, J., J.Hamedi,& J.Tavakoli (Eds.), Dictionary of cultural literacy. Boston: Houghton Mifflin. INSO Corp. America Onkline. Reference Desk/ Dictionaries/ Dictionary of Cultural Literacy (20 May 1996).

۸. انتشارات الکترونیکی و بانکهای اطلاعاتی Online

(Electronic Publications and Online Databases)

الگوی علوم انسانی:

در این روش نام خانوادگی و نام مؤلف، عنوان مقاله در میان گیومه، عنوان انتشارات نرم‌افزاری (Software Publications) با حروف

ایتالیک، شماره ویرایش یا تجدیدنظر یا هر نوع اطلاعات مربوط به معرفی آن، نام سریال و تاریخ انتشار نوشته می‌شود. در پایان، نام بانک اطلاعاتی online و نام خدمات online یا پروتکل و نشانی (هر دو با قلم ایتالیک)، اطلاعات مربوط به انتشارات و مسیر دسترسی به شاخه‌ها و تاریخ دسترسی (در میان پراتنز) ذکر می‌شود.

Vahedi, Javad. "Working to Ensure a Secure and Comprehensive Peace in the Middle East." U.S.Dept. of State Dispatch 7:14, Apr.1996. FastDoc. OCLC.File # 9606273898 (12 Aug. 1996).

الگوی علوم تجربی:

نام خانوادگی مؤلف و حرف اول نام او، تاریخ نشر در میان پراتنز، عنوان مقاله یا فایل، هر نوع اطلاعات مربوط به معرفی فایل یا شماره یا وصف دیگری از فایل (در صورت امکان) در میان پراتنز، عنوان بانک اطلاعاتی الکترونیکی با حروف ایتالیک، نام خدمات online با حروف